

KEITELE

Hyvinvointisuunnitelma

2026-2029

Kunnanjohtajan katsaus

Kuntalain 1§ mukaan kunnan tehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja kestäväää kehitystä alueellaan. Vuonna 2023 voimaan tullut laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä tarkentaa kunnan velvoitetta seurata ja arvioida kuntalaisten elinolojen, hyvinvoinnin ja terveyden tilaa ja niihin vaikuttavia tekijöitä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä kunnassa on määritetty kuntalaissa ja laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä.

Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6 §). Kunnan on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6 §). Hyvinvointialue ja kunta vastaavat kumpikin omassa toiminnassaan HYTE-työstä ja niiden on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä edellytetään, että kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet, kunnassa on valmistettava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma ja lisäksi kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Kunnan on toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6§).

Keiteleen asukkaiden hyvinvoinnin edistämistyötä ohjaa valtuuston hyväksymä hyvinvointisuunnitelma. Toteutumisesta raportoidaan hyvinvointikertomuksessa. Kunnassa HYTE-työtä yhteensovittaa ja edistää eri toimialoja yhdistävä HYTE-työryhmä sekä liikuntapalveluvastaava, hän toimii myös Keiteleen hyvinvointikoordinaattorina.

Keiteleen vahvuutena on elinvoimainen yrityselaämä ja kunnan työpaikkaomavaraisuus onkin noin 130 %. Myös yhteisöllisyys koetaan vahvuutena. Toisaalta haasteena on vähenevä väestö, jonka myötä esimerkiksi palveluyritysten määrä ja palvelut ovat supistuneet. Myös hyvinvointialueen tarjoamat palvelut Keiteleellä ovat vähentyneet ja palveluja haetaan yhä kauempaa. Lisäksi ihmisten nykypäivän elämänhallinnan haasteet näkyvät myös Keiteleellä.

Keiteleen HYTE-työn keskeisiä painopisteitä ovat hyvinvointisuunnitelman 2026–2029 mukaan:

1. Hyvinvointia ja terveyttä edistävät elintavat, 2. Vanhemmuuden vahvistaminen, 3. Osallisuuden vahvistaminen ja yksinäisyyden vähentäminen.

Seikkaperäinen suunnitelma tarvitsee toteutuakseen tekoja ja siihen tämä hyvinvointisuunnitelma antaa hyvät mahdollisuudet. Tehdään Keiteleestä yhdessä kaikille hyvä!

Hyvinvointisuunnitelmalla johdetaan, kehitetään ja ohjataan hyvinvointi- ja osallisuustyötä.

Hyvinvointisuunnitelma **tiivistää** hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen **tavoitteet, toimenpiteet ja arvioinnin** yhteen asiakirjaan. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa tätä hyvinvointisuunnitelmaa.

HYTE-työ on yhteistyötä.

Hyvinvointisuunnitelma sisältää myös asiantuntijatuen ja sidosryhmäyhteistyön yhdyspinnoilla hyvinvointitavoitteiden saavuttamiseksi.

Sisältö

- ▶ Kuntastrategia; Tärkeitä meille, toimenpiteet & mittarit
- ▶ Hyte -työ on yhteistyötä; Roolit HVA & kunta
- ▶ Kunnan hyvinvointityön vuosi- ja valtuustokellot, hyte-kertoimet
- ▶ Pohjois-Savon hyvinvointisuunnitelma
- ▶ Painopisteet ja tavoitteet hyvinvointityössä (dia 16-)
 - ▶ **1. Hyvinvointia ja terveyttä edistävät elintavat (käsittää riippuvuudet ja mielenterveyden)**
 - ▶ **Tavoitteet**
 - I. Harrastusmahdollisuuksien turvaaminen ja kehittäminen
 - II. Ravintotietouden kasvattaminen ja terveelliseen ravitsemukseen kannustaminen
 - III. Terveyttä edistävän liikunnan lisääminen
 - IV. Mielenterveys ja riippuvuudet
 - ▶ **Juurisyyt, toimenpiteet ja seuranta**

Sisältö

► 2. Vanhemmuuden vahvistaminen

► Tavoitteet

- I. Kohtaamispaikkatoiminnan kehittäminen perhekeskusverkoston tavoitteiden pohjalta
- II. Osallistava vanhemmuus
- III. Kodin ja koulun yhteistyö
- IV. Kodin ja varhaiskasvatuksen yhteistyö

► Juurisyyt, toimenpiteet ja seuranta

► 3. Osallisuuden vahvistaminen ja yksinäisyyden vähentäminen

► Tavoitteet

- I. Vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen
- II. Yksinäisyyden vähentäminen
- III. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen
- IV. Monipuolisen kulttuuri- ja tapahtumatoiminnan mahdollistaminen

► Juurisyyt, toimenpiteet ja seuranta

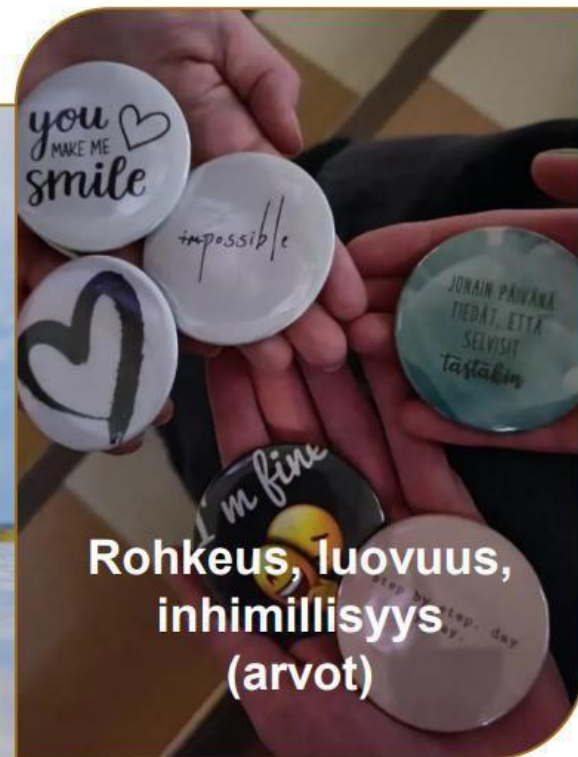
Keiteleen kuntastrategia 2024-2026

**Keitele – puussa sen
salaisuus
(visio)**

**Aja, souda, kävele –
aina kutsuu Keitele!
(missio)**

**Rohkeus, luovuus,
inhimillisyy
(arvot)**

Tärkeitä meille!

1. Painopiste: Kuntalainen

Toimenpiteet:

- ✓ Takaamme hyvät peruspalvelut ja turvallisen elinympäristön
- ✓ Vastaamme asumistarpeisiin
- ✓ Mahdollistamme monipuolisen vapaa-ajan
- ✓ Lisäämme osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta
- ✓ Edistämme hyvinvointia ja terveyttä yhdessä kolmannen sektorin ja muiden kumppaneiden kanssa

2. Painopiste: Elinvoima

Toimenpiteet:

- ✓ Edistämme positiivista kuntakuvaa
- ✓ Huolehdimme kuntatalouden tasapainosta
- ✓ Panostamme pitovoiman vahvistamiseen
- ✓ Tuemme monimuotoista yrittäjyyttä ja työpaikkojen monipuolistumista
- ✓ Tuemme osaamisen kehittämistä
- ✓ Teemme yhdessä ja verkostoidumme

3. Painopiste: Kestävyys

Toimenpiteet:

- ✓ Kannustamme kiertotalouteen ja sen hyödyntämiseen
- ✓ Hyödynnämme puun mahdollisuuksia
- ✓ Edistämme vastuullisen matkailun kasvua
- ✓ Huolehdimme ympäristöstä ja ilmastosta
- ✓ Toimintamme perustuu jatkuvuuteen

Kuntastrategian toimenpiteet ja mittarit 2024-2026

1. Painopiste: Kuntalainen

Toimenpiteet:

1. Takaamme hyvät peruspalvelut ja turvallisen elinympäristön
2. Vastaamme asumistarpeisiin
3. Mahdollistamme monipuolisen vapaa-ajan
4. Lisäämme osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta
5. Edistämme hyvinvointia ja terveyttä yhdessä kolmannen sektorin kanssa

Mittarit:

1. Hyvinvointikertomuksen mittarit
2. Vuokra-asuntojen käyttöaste %, tonttien lukumäärä kpl
3. Hyvinvointikertomuksen mittarit (vapaa-aika ym.)
4. Hyvinvointikertomus, äänestysprosentti, tapahtumien vetovoima
5. Tapahtumat, retket kpl/osallistujat (yleishallinto ym.)
Aktiiviset yhdistykset, Elinvoimahanke

2. Painopiste: Elinvoima

Toimenpiteet:

1. Edistämme positiivista kuntakuvaa
2. Huolehdimme kuntatalouden tasapainosta
3. Panostamme pitovoiman vahvistamiseen
4. Tuemme monimuotoista yrittäjyyttä ja työpaikkojen monipuolistumista
5. Tuemme osaamisen kehittämistä
6. Sitoutunut ja uudistumiskykyinen henkilöstö

Mittarit:

1. Asiakaskyselyt: Positiivinen viestintä ja asiakaspalvelu
2. Olennaiset talousmittarit talousarviossa
3. Olennaiset asukasmittarit talousarviossa
4. Työpaikkaomavaraisuus
5. Keskiasteen koulutuksen saaneet % 20 v. täytäneistä, Hyvinvointikertomus
6. Olennaiset henkilöstömittarit henkilöstöraportissa

3. Painopiste: Kestävyys

Toimenpiteet:

1. Kannustamme kiertotalouteen ja sen hyödyntämiseen
2. Hyödynnämme puun mahdollisuuksia
3. Edistämme vastuullisen matkailun kasvua
4. Huolehdimme ympäristöstä ja ilmastosta
5. Toimintamme perustuu jatkuvuuteen

Mittarit:

1. Kehitysyhtiö Savogrow:n tilastot (yritykset), Elinvoimahankeen mittarit
2. Puurakentaminen
3. Kehitysyhtiö Savogrow:n tilastot
4. Vihreä siirtymä, energiamurroksen vahvistaminen, kestävät valinnat talousarviossa
5. Operatiivinen ja strateginen jatkuvuus

HYTE-tyo on yhteistyota - yhteistyon lakiperusta

HYVINVOINTIALUE

- ♥ Edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Hyvinvointialueella on ensisijainen **vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä** siltä osin, kun tämä tehtävä kytkeytyy hyvinvointialueen muihin **lakisääteisiin tehtäviin**
- ♥ toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä **yhteistyössä alueen kuntien kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan**
- ♥ tehtävä **hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyötä** hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien **muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa**

KUNTA

- ♥ Edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen **vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä** siltä osin, kun tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin **lakisääteisiin tehtäviin**
- ♥ toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä **yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan**
- ♥ tehtävä **hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyötä** kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien **muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa**

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE)

Terveyttä edistävää/ ylläpitävää

➤ = terveille ihmisille kohdistuvaa (esim. ravitsemuskasvatus, päihdekasvatus, terveystarkastukset)

➤ Ennaltaehkäisevää työtä ja varhaista tukea

= riskiryhmille, oirehtiville ja/tai sairauden alkuvaiheessa oleville kohdistuva toiminta (liikuntaneuvonta, seulontatutkimukset/ mini-interventio)

➤ Haittoja vähentävää tai toimintakyvyn palautukseen

liittyvää toimintaa (taudin etenemisen torjunta, esim. estetään uusi sydäninfarkti tai pistohuumeita käyttävillä c- hepatiitti)

Vuosi- ja valtuustokellot

Kunnan hyvinvointi työn vuosi- ja valtuustokausikellot

Kerran valtuustokaudessa tehdään laaja hyvinvointikertomus- ja suunnitelma = hyvinvointikertomus; hyvinvoinnin nykytilan kuvaus ja edellisen valtuustokauden ajalta mitä tehty hyten painopisteiden ja tavoitteiden eteen (vanha valtuusto hyväksyy) ja hyvinvointisuunnitelma; suunnitelma hyvinvointivajeiden korjaamiseksi seuraavalle valtuustokaudelle (=tavoitteet, toimenpiteet, mittarit, vastuut) jonka hyväksyy uusi valtuusto

VALTUUSTOKAUSITTAIN TOISTUVA SYKLI

Kerran vuodessa tehdään vuosiraportti (-> tilinpäätökseen) = miten hyvinvointitavoitteissa on edetty tilastojen valossa, mitä on tehty hyvinvointitavoitteiden edistämiseksi. Tarvittaessa tarkennetaan hyvinvointitavoitteita ja toimenpiteitä

Hyvinvointikertomus ja suunnitelma osaksi talousarviota

- Mitä huomioitava budjetissa, jotta HYTE- tavoitteisiin päästään?
- Tuo aktiivisesti esille hyvinvointitavoitteet ja menetelmät, joihin varattava resursseja
- Vrt. vuosiraportti – mihin erityisesti kiinnitettävä jatkossa huomiota, mikä ei ole vielä edennyt (toimenpide/ tilastojen valossa)
- Oma osio hyvinvoinnista talousarvioon

TALOUS- JA TOIMINTA-SUUNNITELMA: toimenpide- ja resurssiesitykset

- HYTE-asiat mukaan seuraaviin:
- LTK:n talousarvioesitykset
 - KH talousarvioesitykset
 - KV talousarvio
 - Toimialojen määrärahojen käyttösuunnitelmissa huomioitu hvks kirjatut HYTE- tavoitteet, toimenpiteet ja resurssit

Talousarvion ja toimintasuunnitelman hyväksyminen

Tilastotiedon koonti edellisestä vuodesta ja mitä toimenpiteitä tehty

- LTK tilinpäätös
- KH tilinpäätös
- KV tilinpäätös

Laa ja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma tehdään koko valtuustokaudelle: Vanha valtuusto hyväksyy kertomuksen ja uusi valtuusto hyväksyy suunnitelman

Vuosittainen hyvinvointiraportti osaksi tilinpäätöstä

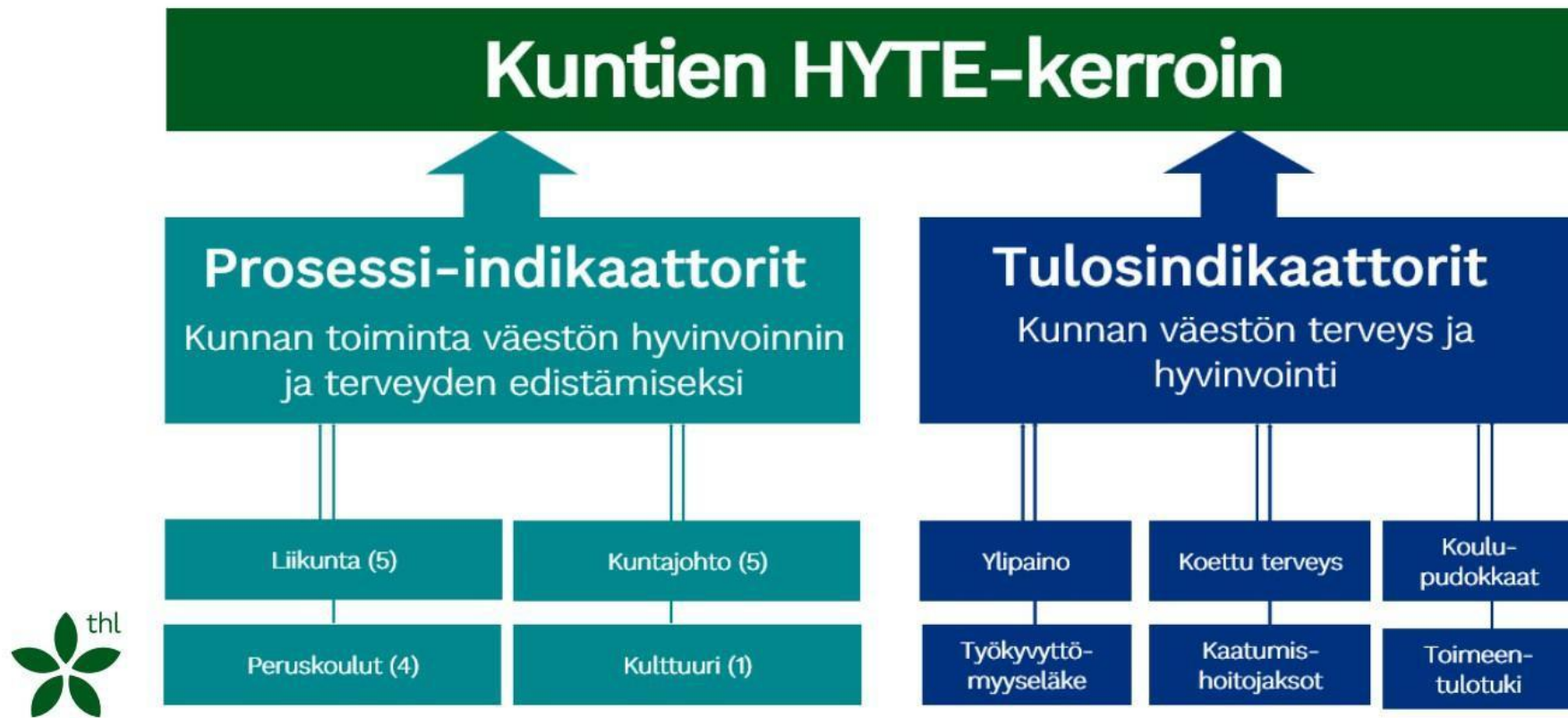
- Mitä hyvinvointitavoitteiden eteen on tehty?
- Miten hyvinvointitavoitteissa on edetty tilastojen valossa?

-> Arvioinnin pohjalta tarvittaessa hvks:n tavoitteiden ja toimenpiteiden tarkennus hyvinvointiryhmässä

Strategiatyö: Kuntastrategiassa otettava huomioon mm. kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen KL 37§

Kuntien HYTE-kerroin muodostuu kahdenlaisista indikaattoreista

HYTE-KERTOIMET

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
HYTE-kerroin euroa / asukas info ind. 5341	Keitele	yhteensä	10,8		16,3	20,0	17,5	18,8	17,9
HYTE-kerroin, 0 - 100 info ind. 5340			68		60	71	62	67	58
HYTE-kerroin, 1 000 euroa info ind. 5355			24,8		36,0	43,2	36,7	38,1	36,3

[Lähde: Tulostaulukko - Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki](#)

Pohjois-Savon hyvinvointisuunnitelma

Kehitettävät asiat eli painopisteet ja tavoitteet Pohjois-Savossa vuosille 2025-2029

(huonoin tilanne suhteessa koko maahan ja vertailuhyvinvointialueisiin)

OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN

- ♥ Kaikilla on mahdollisuus vaikuttaa (vaikuttamisen kanavat) ja osallistumisen vaikuttavuus lisääntyy
- ♥ Yhteisöön kuulumisen tunne lisääntyy
- ♥ Ketään ei syrjitä; ikä, terveydentila, mielipide (lapset, nuoret, työkäiset, ikäihmiset)

HYVINVOINTIA JA TERVEYTTÄ EDISTÄVÄT ELINTAVAT

- ♥ Raskaudenkeskeytykset vähenevät erit. yli 30v. ja vuoden sisään synnyttäneet tai keskeytys
- ♥ Kohdunkaulasyövän seulontojen käyntimäärät nousevat
- ♥ Mahdollistetaan monipuolisen ravitsemuksen toteutuminen (erit. tytöt, 8. ja 9.lk, työkäiset)
- ♥ Liikunnallisuuden lisääminen arkeen (erit. aol pojat, työkäiset naiset ja keskitason koulutus, toimintaraj ikäihmiset)
- ♥ Riittävän unen ja palautumisen edistäminen (erit. työkäiset matala koulutustaso ja miehet, 8.9.lk ja lukion tytöt)
- ♥ Aivoterveiden edistäminen

VANHEMMUUS VAHVISTUU

- ♥ vanhemmuustaidot vahvistuu (keskusteluyhteys, rajat)

MIELENTERVEYSTAIDOJEN VAHVISTAMINEN

- ♥ Tunte- ja vuorovaikutustaidot, itsesäätelyn taidot ja vastoinkäymisten sietokyvyn vahvistuminen (erit. tytöt, lukio, työkäiset, ikäihmiset)

RIIPPUVUUKSIEN EHKÄISY^{net)}

- ♥ Päihteiden käytön ehkäisy ja haittojen vähentäminen (Erit. alkoholi aol, työkäiset miehet, ikäihmiset. Tupakka raskaana olevat, työkäiset. Sähkötupakka peruskoululaiset, työkäiset. Nikotiiniuotteet työkäiset miehet. Huumeet miehet, korkeasti koulutetut)
- ♥ Digi- ja rahapelaaminen ja haitat vähenee (aol, työkäiset)
- ♥ Netin haitallinen käyttö vähenee (4 ja 5lk)

VÄKIVALTA JA TAPATURMAT VÄHENEVÄT

- ♥ Kaltoinkohtelua ei sallita erit. ikäihmiset
- ♥ Väkivaltaa ei sallita Erit. vanhempien toimesta lapsia kohtaan, kiusaaminen 4. ja 5lk
- ♥ Kukaan ei koe seksuaalista ahdistelua tai häirintää
- ♥ Kaatumistapaturmat vähenevät erit ikäihmiset
- ♥ Häiriötilanteisiin varautuminen (HYTE näkökulmasta)

HYTE-TIEDOLLA JOHTAMINEN, RAKENTEET JA YHTENEVÄISET KÄYTÄNNÖT

- ♥ HYTE-tiedolla johtaminen (kirjaaminen, HYTE-mittareiden luonti hvalle, HYTE-resurssit palvelutuotannossa)
- ♥ Vahvat HYTE-rakenteet (osaksi palvelustrategiaa, palvelurakennetta, käyttösuunnitelmia, järjestöyhteistyörakenne, hva palvelut-kunta yhteistyö, kulttuuri sotessa)
- ♥ Yhteneväiset käytännöt ja prosessit (mm. liikuntaneuvonta, MOVE-prosessi, AUDIT-C, tuen tarve selvitys 8.lk, elintapaneuvonta, työttömien terveystarkastukset)
- ♥ HYTE-kertoimen toimenpiteet toteutuvat (olisiko omana tavoitteena)?

Keiteleen painopisteet ja tavoitteet hyvinvoinnin edistämiseksi

PAINOPISTEET & TAVOITTEET

1. Hyvinvointia ja terveyttä edistävät elintavat

- I. Harrastusmahdollisuuksien turvaaminen ja kehittäminen
- II. Ravintotietouden kasvattaminen ja terveelliseen ravitsemukseen kannustaminen
- III. Terveyttä edistävän liikunnan lisääminen
- IV. Mielensterveys ja riippuvuudet

2. Vanhemmuuden vahvistaminen

- I. Kohtaamispaikkatoiminnan kehittäminen perhekeskusverkoston tavoitteiden pohjalta
- II. Osallistava vanhemmuus
- III. Kodin ja koulun yhteistyö
- IV. Kodin ja varhaiskasvatuksen yhteistyö

3. Osallisuuden vahvistaminen ja yksinäisyyden vähentäminen

- I. Vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen
- II. Yksinäisyyden vähentäminen
- III. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen
- IV. Monipuolisen kulttuuri- ja tapahtumatoiminnan mahdollistaminen

1. Hyvinvointia ja terveyttä edistävät elintavat

(käsittää riippuvuudet ja mielenterveyden)

- ▶ Kunnan hyvinvointityön keskeisenä tavoitteena on tukea asukkaiden terveyttä, toimintakykyä ja elämänlaatua arjen valintojen kautta. Terveelliset elintavat – kuten monipuolinen ravinto, säännöllinen liikunta, riittävä uni, päihteyttömyys sekä sosiaalinen hyvinvointi – muodostavat perustan yksilön ja yhteisön hyvinvoinnille. Edistämällä näitä tekijöitä kunta voi vähentää sairauksien riskiä, lisätä osallisuutta ja vahvistaa koko väestön terveyttä pitkällä aikavälillä.
- ▶ Mielen hyvinvoinnilla tarkoitetaan sitä, että kuntalainen pystyy selviytymään arjen toimista ja elämän mukanaan tuomista tilanteista. Mielen hyvinvointi lisääntyy sillä, että elämään kuuluu monipuolisesti erilaisia hyvinvointia tukevia asioita; sopivasti lepoa ja fyysistä aktiivisuutta, positiivisia ihmissuhteita, mielekästä tekemistä sekä taitoja kohdata ja ilmaista erilaisia tunteita.

TAVOITTEET

1. Hyvinvointia ja terveyttä edistävät elintavat (käsittää riippuvuudet ja mielenterveyden)

1. Harrastusmahdollisuuksien turvaaminen ja kehittäminen
2. Ravintotietouden kasvattaminen ja terveelliseen ravitsemukseen kannustaminen
3. Terveyttä edistävän liikunnan lisääminen
4. Mielenterveys ja riippuvuudet

1.1

TAVOITE

Harrastusmahdollisuuksien turvaaminen ja kehittäminen

Harrastaminen tukee sekä lasten, nuorten ja aikuisten kokonaisvaltaista hyvinvointia edistämällä fyysistä terveyttä, mielenterveyttä ja sosiaalista osallisuutta. Se tarjoaa mahdollisuuksia palautumiseen, uuden oppimiseen ja yhteisöllisyyden vahvistamiseen. Jokaiselle **lapselle** ja **nuorelle** mieluisa harrastus > Tutkimusten mukaan tärkein syy harrastamiselle on, että harrastuksessa on kivaa; ilo, nautinto ja kiinnostus, ohjaajan vaikutus (HSM-webinaari 09/25) > panostetaan näihin kokemuksiin.

JUURISYY

Syrjäytymisen pelko, kuulumattomuuden tunne, liikkumattomuus, yleinen elämäntapa nykyisin vähentänyt liikuntaa, ruuhkautunut vapaa-aika, työelämän ja opintojen vaatimukset ja ajankäyttö kasvaneet

TOIMENPITEET

[Harrastamisen Suomen mallin](#) kerhot lapsille ja nuorille koulupäivän yhteydessä > Laajennettu harrastusvalikoima, lasten kuuleminen ja toteutusta toiveiden mukaan (kysely kevät 26). Hyväksyvä ja kannustava ohjaus, innostava ilmapiiri.

Koulun kerhot [OPH Kerhohankkeet](#)

Kansalaisopiston kurssit; Lasten kursseilla poikettu kurssin minimiosallistujamäärästä (7), jotta kurssi saa alkaa. Alarajana pidetty 5 osallistujaa kurssilla kun lapsista on kyse.

Maksuttomia liikuntapaikkoja, kuten kuntosali ja liikuntahallivuorot

Yleis- ja toiminta-avustukset seuroille ja yhdistyksille

Liikuntapaikkojen jakoperusteet tukevat seuratoimintaa

Liikuntahallin avainten sarjoitus – mahdollisuus käyttäjäseurannalle?

Kuntosalin esteettömyyden parantaminen

SEURANTA

Kävijämäärät tilastoidaan, mielekkyyttä ja kiinnostusta kartoitetaan

Liikuntapaikkavuorojen varaus%

Myönnetyt avustukset

1.2

TAVOITE

Ravintotietouden kasvattaminen ja terveelliseen ravitsemukseen kannustaminen

Terveellinen ravitsemus edistää terveyttä ja hyvinvointia sekä ehkäisee sairauksia. Lisäksi se parantaa fyysistä suorituskkyä ja mielialaa ja auttaa painon hallinnassa.

JUURISYY

Mielihyvä ja itsekeskeinen kulttuuri, ruokakulttuurin muutos, pitkäjänteisyyden väheneminen

Ruoka-, elintarvike ja liikkumisympäristön muutokset, valikoivan ja yksipuolisen syömisen lisääntyminen

Elintapoihin ja elämän hallintaan liittyvien haasteiden kasaantuminen, arkirytmien muutokset, esim. yhdessä syöminen on vähentynyt

Somen ja mainonnan vaikutus

Syrjäytyminen, koulukiusaaminen, yhteenkuuluvuuden tunne

Lihavuuden stigma ja pelko vääristää syömistapoja

Energiajuomien käytön lisääntyminen vaikuttaa ravitsemuksen lisäksi suun terveyteen

Ikääntyneiden ravitsemustilanteen huomiointi

Lääkkeiden vaikutus ruokahaluun, esim. osa ADHD-lääkkeistä

TOIMENPITEET

Vanhempainiltoihin ja kasvatuksen tueksi tietoa lasten ja nuorten ravitsemuksesta ja energiajuomista

Koulun toimenpiteet: inhokkiruuan poistaminen/lempiruokapäivä X määrä/kk

Päiväkotien, koulun ja ikääntyneiden: ruuan esille laittoon panostetaan, selkeä informointi mitä ruoka sisältää.

Välipalan merkitys ja sisältö --> terveelliset välipalat nuokkarilla tarjottavaksi

Mieliteko-hankkeesta ravitsemuksen ryhmätoimintaa perheille ja alakouluikäisille, ehdotettu liitettävän kohtaamispaikkatoimintaan.

Kouluruokakysely vuosittain

Vuorovaikutus kouluruokatoimittajan kanssa

Hävikkiruuan vähentäminen

Katkaistaan kiusaamisen kierre 2025-27

SEURANTA

Hävikin seuranta, kyselyt, palaute

1.3

TAVOITE

Terveyttä edistävän liikunnan lisääminen

Liikunnan lisääminen parantaa fyysistä ja psyykkistä terveyttä, vähentää kansansairauksien riskiä ja tukee toimintakykyä kaikenikäisillä. Samalla se vahvistaa sosiaalista hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä.

JUURISYY

Toimintakulttuuri, esim. työelämä muuttunut liikkumattommaksi, elintapoihin ja elämän hallintaan liittyvien haasteiden kasaantuminen, yleinen elämäntapa nykyisin vähentänyt liikuntaa, ruuhkautunut vapaa-aika, työelämän ja opintojen vaatimukset ja ajankäyttö kasvaneet, ruoka- ja kehosuhteen haasteet, ruoka-, elintarvike- ja liikkumisympäristön muutokset

TOIMENPITEET

Ohjattu maksuton ryhmäliikunta ympärivuotisesti; seniorit, työkäiset, lapsilla ja nuorilla kerhot (HSM)

Maksuton liikuntaneuvonta

Useimpien liikuntapaikkojen maksuttomuus

Liikuntapaikkojen ja -puitteiden ylläpito ja kunnostus

Lajikokeilut ja mukaan innostaminen

Sporttivälkkien kehittäminen ja kännykkäkielto koulupäivän aikana – lapset ja nuoret

[Sirkka Ikäläisen testamenttihanke](#) toiminta

Luonnon ja ympäristön hyödyntäminen

[Ilolla-hanke](#) toiminta

SEURANTA

Kävijätilastot, avoin palaute, suora palaute liikuntaneuvonnasta

1.4

TAVOITE

Mielenterveys ja riippuvuudet (EPT, ehkäisevä päihdetyö)

Ehkäisevään päihdetyöhön ja hyvinvoinnin edistämiseen panostaminen. Koko väestön mielenterveystaitojen kohentaminen sekä päihteiden kokeilujen ja käytön ehkäisy ja niiden haittojen vähentäminen.

JUURISYY

Päihteet- nikotiinituotteet ja alkoholi sekä mielenterveyden haasteiden lisääntyminen
Elintapoihin ja elämän hallintaan liittyvien haasteiden kasaantuminen (mielenterveys, taloustilanne, tunnetaidot),
Yleinen mielihyväkulttuuri, tavoitellaan ns. nopeita ratkaisuja

TOIMENPITEET

Kunnan järjestämät tapahtumat ovat aina päihteettömiä
Henkilöstön kouluttaminen ehkäisevään työhön ja hyvinvoinnin edistämiseen
Päihdekasvatusta vahvistetaan
Varhainen puuttuminen
[Mieliteko -hanke](#)
Kännykätön koulupäivä

SEURANTA

Kouluterveyskyselyt
HVA:n hyvinvointikyselyt

2. Vanhemmuuden vahvistaminen

- ▶ Vanhemmuuden tuki pitää sisällään mm. perheen arkiympäristöissä tapahtuvan neuvonnan, ohjauksen ja tuen henkilökohtaisissa kohtaamisissa, erilaisissa ryhmätoiminnoissa sekä viestinnän kautta tapahtuvan toiminnan

TAVOITTEET

2. Vanhemmuuden vahvistaminen

1. Kohtaamispaikkatoiminnan kehittäminen perhekeskusverkoston tavoitteiden pohjalta
2. Osallistava vanhemmuus
3. Kodin ja koulun yhteistyö
4. Kodin ja varhaiskasvatuksen yhteistyö

Juurisyyt numeroina/kuvina:

Vertaisuus ja vanhempaintoiminta

Vanhemmat tuntevat	HYVIN	JONKIN VERRAN	EI OLLENKAAN
Lapsen ryhmän vanhempia	8 %	67 %	25 %
Muita varhaiskasvatuksen / esiopetuksen vanhempia	5 %	54 %	41 %
Lapsen ryhmän henkilökuntaa	55 %	42 %	3 %
Muita varhaiskasvatuksen / esiopetuksen henkilökuntaa	19 %	61 %	19 %

53 % vastaajista toivoi saavansa vertaistukea vanhemmuuteen varhaiskasvatuksen / esiopetuksen muilta vanhemmilta,

27 % ei toivonut lainkaan vertaistukea,

21 % ei osannut sanoa

Vanhemmilta kysyttiin, millaista tukea he kaipaavat muilta vanhemmilta. Eniten vanhemmat toivoivat vertaistukea pikkulapsiarkeen. Esimerkiksi uhmaikäisen kanssa koettuihin haastaviin tilanteisiin toivottiin haasteiden jakamista, mikä voi vähentää vanhemmuuteen liittyvää stressiä. Vanhemmat toivoivat myös avointa ja rehellistä keskustelua varhaiskasvatuksesta tai esiopetuksesta sekä muiden vanhempien vinkkejä ja ideoita arkeen. Monet vanhemmat toivoivat tutustuvansa muihin vanhempiin, jolloin omalle lapselle olisi helpompi järjestää leikkiseuraa vapaa-aikana. Osa vanhemmista kaipasi myös itselleen seuraa toisista vanhemmista, varsinkin jos omaa tukiverkostoa ei ole lähistöllä. Toiset vanhemmat eivät kaivanneet tukea muilta, koska he saivat riittävästi apua ja tukea omasta lähi- tai ystäväpiiristään.

2.1

TAVOITE

Kohtaamispaikkatoiminnan kehittäminen perhekeskusverkoston tavoitteiden pohjalta

Kohtaamispaikkatoiminta on osa perhekeskusverkoston tehtävää, josta vastaa kunta.

Kohtaamispaikkatoiminnan tavoitteena on mahdollistaa lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta, vahvistaa vanhemmuutta, edistää perheiden voimavaroja ja hyvää arkea, vähentää perheiden ja vanhempien yksinäisyyden kokemuksia ja vahvistaa vertaisuutta ja yhteisöllisyyttä.

JUURISYY

Lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Lapsen vanhemman ja muun huoltajan tulee turvata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi.

Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin. (Lastensuojelulaki 417/2007)

Vanhempien jaksamisen puute

Yhteisöllisyyden puute.

TOIMENPITEET

Perheille avoimen kohtaamispaikan järjestäminen monialaisesti ja yhteistyöllä eri toimijoiden kanssa

SEURANTA

Kävijätilastot, avoin palaute, toteutuneet kerrat

2.2

TAVOITE

Osallistava vanhemmuus

Luodaan mahdollisuuksia vuoropuhelulle, yhteisöllisyydelle ja vaikuttamiselle lasten hyvinvoinnin edistämiseksi.

JUURISYY

Lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Lapsen vanhemman ja muun huoltajan tulee turvata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi.

Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin. (lastensuojelulaki 417/2007)

Vanhempien jaksamisen puute

Yhteisöllisyyden puute

Vaikeiden kokemusten vaikutus

TOIMENPITEET

Varhaiskasvatuksen ja koulun vanhempainraadın toiminnan eteenpäin vieminen

Kohtaamispaikkatoiminta

SEURANTA

Kävijätilastot, avoin palaute, toteutuneet kerrat

2.3

TAVOITE

Kodin ja koulun yhteistyö

Opetussuunnitelma velvoittaa ja määrittää yhteistyön ja ammattilaisilla vastuu vuorovaikutuksen jatkuvuudesta.

JUURISYY

Kasvatustehtävään tarvitaan tukea (kaverivanhemmuus, vapaa kasvatus, arjen ajat, arjen hallinta esim. ruutuaika, lapset tarvitsevat enemmän vanhemman läsnäoloa esim. vanhempien liiallinen oma some, enemmän leikkiä ja kotitöitä)

Vahvistettava vanhemman omaa vastuuta, ei voi siirtää esim. VAKA:an ja koululle

Öman lapsuuden vaikeiden kokemusten vaikutus vaatii huomiota

Vanhemmuuden vastuu jatkuttava vahvana nuoruuteen aikuisen elämään asti

TOIMENPITEET

Kodin ja koulun yhteistyö/Vuosisuunnitelma kohta 3.6.

LaPu (lapset puheeksi keskustelut) Esi, 4. ja 8. lk

Arviointikeskustelu: 2. ja 6. lk

Vanhempainillat; osallistavat vanhempainillat

Katkaistaan kiusaamisen kierre 2025-27

SEURANTA

Vuosisuunnitelman arviointi

2.4

TAVOITE

Kodin ja varhaiskasvatuksen yhteistyö

Yhteistyö tukee lapsen kokonaisvaltaista kasvua, oppimista ja hyvinvointia. Varhainen ja ennaltaehkäisevä tuki

JUURISYY

Kasvatustehtävään tarvitaan tukea (kaverivanhemmuus, vapaa kasvatusta, arjen ajat, arjen hallinta esim. Ruutuaika, lapset tarvitsevat enemmän vanhemman läsnäoloa esim. vanhempien liiallinen oma some, enemmän leikkiä ja kotitöitä)

Vahvistettava vanhemman omaa vastuuta, ei voi siirtää esim. VAKA:an ja koululle

TOIMENPITEET

Varhaiskasvatuksen sosionomin Arjen ankkuri -hetket.

Yhdessä aika on toimintamalli, joka on tarkoitettu lasten, nuorten ja perheiden tueksi hyvin varhaisessa vaiheessa.

Tavoitteena on luoda monialainen ja yhteentoimiva perhekeskusverkosto, jossa perheet saavat sopivaa tukea arkeensa yhdellä yhteydenotolla. Tämä malli auttaa perheitä miettimään keinoja ja ratkaisuja heidän tilanteeseensa tarvittavien ammattilaisten kanssa. [Yhdessä aika](#)

Lapu-keskustelut (Lapset Puheeksi). Varhaiskasvatuksen aloitus, 4-vuotiaat, aina tarpeen tullen

Vanhempainillat

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma keskustelut (vasu-keskustelut)

SEURANTA

Kyselyt ja kävijätilastot, avoin palaute

3. Osallisuuden vahvistaminen ja yksinäisyyden vähentäminen

- Yksilön tasolla osallisuus ilmenee kokemuksena, joka syntyy kun ihminen tuntee kuuluvansa itselle merkitykselliseen ryhmään tai yhteisöön. Yhteisössä osallisuus ilmenee jäsenten keskinäisenä arvostuksena ja luottamuksena sekä mahdollisuutena vaikuttaa yhteisössään. Yhteiskunnan tasolla osallisuus tarkoittaa mahdollisuuksien ja oikeuksien toteutumista sekä ihmisten keskinäistä vastavuoroisuutta. Poliittikatasolla osallisuudella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla vahvistetaan ihmisten osallistumista ja osallisuutta yhteiskunnassa

TAVOITTEET

3. Osallisuuden vahvistaminen ja yksinäisyyden vähentäminen

1. Vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen
2. Yksinäisyyden vähentäminen
3. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen
4. Monipuolisen kulttuuri- ja tapahtumatoiminnan mahdollistaminen

3.1

TAVOITE

Vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen

Asukas tuntee kuuluvansa yhteisöön jossa on mahdollisuus vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon, ja sitä kautta omaan elämäänsä.

JUURISYY

Yksilö-/itsekeskeinen kulttuuri; ei ole perheen, naapurin, yhteisön tukea
Polarisoituminen (vastakkainasettelu, eriytyminen)
Yhteisöllisyys siirtynyt somemaailmaan, digiköyhyys
Viestiminen puhelimella

TOIMENPITEET

NUVA ja oppilaskuntatoiminta

Vanhus- ja vammaisneuvoston toiminta

Järjestöjen ja yhdistysten toiminta, myös yhteistoiminta, järjestöilta

Äänestysaktiivisuuden ylläpitäminen, äänestämisen saavutettavuus, ehdokkaaksi asettuminen

Vaalien ennakoäänestyspaikan aukioloajat saavutettavat

Kuntalaisaloitteet

Tiedottaminen avainasemassa; tiedon saavutettavuus

Kuntalaiskyselyt

[Mieliteko 2.0 -hankkeella](#) lisää mielen hyvinvointia ja osallisuutta sekä vähennetään päihdemyönteisyyttä

Pohjois-Savossa. Tällä hetkellä hankkeessa on menossa 2 ryhmähanketta: Työ ja mielen hyvinvointi sekä

Yhdessä osallisiksi.

Mieliteko hanke on suunniteltu vuosille 2021-2030.

SEURANTA

Äänestysaktiivisuus vaaleissa

Kuntaliiton kuntalaiskyselyn tulokset

Vaikuttamistoimielinten toimintakertomukset / vaikuttamiskerrat

3.2

TAVOITE

Yksinäisyyden vähentäminen

Yksinäisyys koskettaa monia eri ikäryhmiä ja vaikuttaa merkittävästi ihmisen hyvinvointiin, terveyteen ja elämänlaatuun. Kunnan tehtävänä on edistää yhteisöllisyyttä ja luoda edellytyksiä merkityksellisille ihmissuhteille. Yksinäisyyden vähentämisen tavoitteena on vahvistaa asukkaiden osallisuutta, ehkäistä syrjäytymistä ja lisätä mahdollisuuksia kohdata muita arjessa.

JUURISYY

Yhdessä tekemisen puute ja kyläilykulttuurin rapistuminen

Yhteisöllisyys siirtynyt somemaailmaan, digiköyhyys, viestiminen puhelimella

Tukiverkoston puuttuminen

Harvaan asuttu alue ja etäisyys

Nyky-yhteiskunnan antamat paineet suorittamiseen ja saavuttamiseen

TOIMENPITEET

Järjestöjen toiminta- ja tapahtuma-avustukset

Keiteletalon käytön mahdollistaminen

Kohtaamispaikkatoiminta

Avoimet tapahtumat

Järjestöilta

Kansalaisopiston ja järjestöjen toiminta

Kaiku-kortti

Asiointikyydit käytettävissä

Palvelutarjonta mm. Liikuntapalveluiden ohjaukset

Katkaistaan kiusaamisen kierre 2025-27

SEURANTA

Myönnettyjen avustusten määrä

Vuosittain järjestettävien tapahtumien määrä

Kaikukortin käyttömäärä

Kurssien osallistumisaktiivisuus ja toteutuneet kurssit

3.3

TAVOITE

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen

Tasa-arvolla ja yhdenvertaisuuden edistämällä halutaan tarjota, kaikille kuntalaisille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua, saada palveluita ja tulla kohdelluksi oikeudenmukaisesti.

JUURISYY

Polarisoituminen (vastakkainasettelu, eriytyminen)
Yhteisöllisyys siirtynyt somemaailmaan, digiköyhyys
Viestiminen puhelimella

TOIMENPITEET

Varhaiskasvatuksella on oma yhdenvertaisuus suunnitelma ja koulu työstää parhaillaan omaansa.
Esteettömyyden parantaminen/kehittäminen/huolehtiminen: Fyysisten tilojen ja digitaalisten palveluiden esteettömyys varmistetaan, jotta kaikki kuntalaiset voivat käyttää niitä yhdenvertaisesti.
EVA eli päätösten vaikutusten ennakoarviointi : Ennakoarvioinnin tavoitteena on jäsentää valmistelu- ja päätöksentekoprosessia ja lisätä päätösten läpinäkyvyyttä. Vaikutusten ennakoarvioinnin keskeisenä kohteena on eri väestöryhmiin kohdistuvien suorien ja välillisten hyvinvointivaikutusten arvioiminen.
Palveluiden tarjoaminen eri kielillä (nettisivut)
Syrjinnän ehkäisy
Kunnan yhdenvertaisuussuunnitelma
Turvallisen tilan periaatteet

SEURANTA

Kyselyiden tulokset (kiusaamisen kierre- hanke loppuraportti, seuranta mm. syrjinnän seuraamiseen)

3.4

TAVOITE

Monipuolisen kulttuuri- ja tapahtumatoiminnan mahdollistaminen

Kunnan tuottamalla kulttuuri- ja tapahtumatoiminnalla halutaan tarjota kuntalaisille elämyksiä, yhteisiä kokemuksia ja yhteenkuuluvuuden tunnetta, sosiaalisia kontakteja sekä taukoja arkeen.

JUURISYY

Yhdessä tekemisen puute ja kyläilykulttuurin rapistuminen.

Yksilö-/itsekeskeinen kulttuuri, ei ole perheen, naapurin, yhteisön tukea.

Yhteisöllisyys siirtynyt somemaailmaan, digiköyhyys, viestiminen puhelimella

TOIMENPITEET

Kunnan kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa suunnitellaan poikkihallinnollisella yhteistyöllä. Pyritään tarjoamaan tapahtumia, jotka on suunnattu esim. tietyille väestöryhmille kuten lapset ja vanhukset, mutta myös tapahtumia, jotka leikkaavat läpi kaikki väestöryhmät, kuten KeitelePäivä, laskiaistapahtuma, Valojen ilta.

Tapahtumien toteuttamista yhdessä muiden toimijoiden kanssa, esim. Itsenäisyyspäivän juhla Nilakan seurakunnan kanssa.

Tapahtumat pyritään pitämään maksuttomina.

SEURANTA

Tapahtumasuunnittelun vuosikalenteri

Tapahtumatiimin säännölliset palaverit

Kävijämäärä (arviot)